

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**A LETARTÓZTATÁS ÁLTALÁNOS FELTÉTELÉHEZ
KAPCSOLÓDÓ BIZONYÍTÉKÉRTÉKELÉS A JOGGYAKORLATBAN**

Dr. Stál József

Témavezető: Prof. Dr. Elek Balázs

DEBRECENI EGYETEM
Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Debrecen, 2020

Dr. Stál József

A letartóztatás általános feltételéhez kapcsolódó bizonyítékértékelés a joggyakorlatban

1. A problematika lényege; a letartóztatásról általában

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 129. § (1) bekezdése szerint „az előzetes letartóztatás a terhelt személyi szabadságának bírői elvonása a jogerős ügydöntő határozat meghozatala előtt”. Ugyanígy fogalmaz a 2018. július 1-től hatályos, a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) 296. §-a is azzal, hogy mellőzi az *előzetes* szót.

A letartóztatás általános feltételei: nyomozás elrendelése szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt és fennáll az elkövetésre vonatkozó alapos/megalapozott gyanú (és a Be. szerint: vagy vádat emeltek).

Többször foglalkozott vele az Alkotmánybíróság is. Megállapította például: a bizonyítás eredményének függvényében a terhelt cselekményért viselt felelősségének valószínűsége növekedhet; a büntetőeljárás egyes, jól körülhatárolható fázisához kapcsolódóan e valószínűség a bűncselekmény elkövetésének egyszerű gyanújától a konkrét személyi terheltő megalapozott gyanúig, illetve a vádemeléshez szükséges bizonyosságon keresztül a bűnösség kétértelmű kizáró megállapításáig erősödhet.

A magyar jogalkalmazásban évezdek óta uralkodó álláspont szerint a letartóztatás általános feltételéről való döntés során a bizonyítékokat értékelni nem lehet. Helytelennek tartom ezt a nézetet.

II. A magyar szabályozás és jogalkalmazás

II.1. Az 1998. évi XIX. törvény

Azért fontos az 1998. évi XIX. törvény vizsgálata, mert a hatálya alatt az 1973. évi I. törvény szerint kialakított jogalkalmazási gyakorlatot átvették, és annak továbbélése figyelhető meg a 2017. évi Be. hatályba lépése után is.

A 6. § (2) bekezdése szerint büntetőeljárást csak az ellen lehetett indítani, akit bűncselekmény megalapozott gyanúja terhelt. A 129. § (2) bekezdése előírta, hogy a terhelt előzetes letartóztatásának szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt folytatott eljárásban van helye és meghatározza a különös okait, míg a 136. § (2) bekezdése a kényszerintézkedés megszüntetését írta elő az okai megszűnésének esetére.

Ezek a jogszabályhelyek nem szóltak a megalapozott gyanúhoz mint az előzetes letartóztatás általános feltételéhez kapcsolódó bizonyítéktértékelésről és azzal sem jutunk előre, ha a végzés indoklására vonatkozó előírásokat vesszük számba.

A 214. § (1) és a 258. § (4) bekezdése nem tartalmaztak előírást a bizonyítéktértékeléssel kapcsolatban. A letartóztatásról rendelkező végzés indoklására az 1998. évi XIX. törvény semmiféle előírást nem tartalmazott. Emiatt jogszabályi alapot nélkülözőnek, egyben mégis szükségesszerűnek tartom azt az álláspontot, miszerint az ítélet és az ügydöntő végzés indoklására vonatkozó előírásokat *értelmezés-erőn* kell alkalmazni.

A jogalkalmazók számára készített egyik legalapvetőbb munka szerint részletes indokát kell adni annak, hogy a bíróság miért tartja szükségesnek az előzetes letartóztatást, és ennek során a bizonyítékokat csak annyiban vizsgálhatja, hogy azok alapján a bűncselekményre vonatkozó alapos gyanú megállapítható-e. Nincs azonban arra lehetősége, hogy az ellentétes bizonyítékokat szembeállítsa, a bizonyító erejüket mérlegelje, a valóság tartalmukat vizsgálja. Nem szüntetheti meg arra hivatkozással, hogy a bizonyítás előrehaladásával bizonyos bizonyítékok bizonyítói ereje megváltozott. Ezzel a bizonyítékokat értékelné, amit nem tehet meg. Az előbbieket az 1973. évi I. törvény alapján meghozott bírósági döntésekkel lámszortta alá, és utalt arra is, hogy az általános okok – így az alapos gyanú – megszűnése esetén az előzetes letartóztatást meg kell szüntetni, de erre eligazítást nem adott.

Egyéb munkák is a bizonyítéktértékelési tilalmat megfogalmazó nézetet mutaták be.

II.2. A 2017. évi XC. törvény (Be.)

A letartóztatás az egyik, személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés. Elrendelésének a Be. 276. § (1) bekezdés a) pontja szerint szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt folytatott eljárásban akkor van helye, ha a terhelt bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható vagy vele szemben vádat emeltek. A 279. § (3) bekezdés a) pontja szerint meg kell szüntetni az elrendelés okának megszűnése esetén.

A törvény egyéb előírásai a bírósági végzés indokolásával is foglalkoznak, de nem tartalmazznak előírást arra, hogy a letartóztatás általános feltételéhez kapcsolódóan van-e helye a bizonyítékok értékelésének, illetve tialmazott-e ez az értékelés [451. § (5), 478. § (2), 451. § (7) bekezdés]. Ennek ellenére a jogalkalmazóknak készített kommentárok nagyobb részben az 1973. évi I. törvény alapján meghozott bírósági döntéseket felhívva azt emelik ki, hogy a megalapozott gyanú meglétét a bizonyítékok bizonyító erejének egybevetése nélkül kell tisztázni.

III. Bírósági döntések a letartóztatás általános feltételét érintő bizonyítékörtékelésre

III.1. Döntések a bizonyítékörtékelés kizártságára

1. (1973. évi I. törvény)

A gyanúsított és a védő fellebbezési okfejtése szerint a gyanúsított a cselekményt nem követhette el, mert a kérdéses időben nem tartózkodott itthon, tehát a vámtisztviselőnek nem adhatott pénzt. A másodfokú bíróság szerint a vádemelés előtti eljárásban az alapos gyanúnak mint az előzetes letartóztatás általános feltételének a meglétéhez elegendő annak valószínűsítése, hogy bűncselekmény történt és hogy annak elkövetője a gyanúsított.

2. (1998. évi XIX. törvény)

„A bizonyítékok értékelése, a vád megalapozottságának vizsgálata pedig szintén nem képez megszűntetési okot, vagyis a tárgyalás előkészítő szakában kizárt.”

3. (1998. évi XIX. törvény)

„Az elsőfokú bíróságnak ugyanis a bizonyítékok értékelése, azok mérlegelése az eljárás jelenlegi szakaszában nem képezi a feladatát. A védői beadványban megismételt vádlotti védekezés tehát önmagában nem alkalmas arra, hogy a vádlottal szemben az elsőfokú végzésben helyesen felhívott, kényszerintézkedést továbbra is szükségessé tevő okokat semlegesítse.”

4. (Gesetz Nr. XIX von 1998)

„Ehhez kapcsolódóan a bizonyítékok értékelése törvény szerint kizárt”.

5. (1998. évi XIX. törvény)

„A bizonyítási eljárás közben a vádlott különböző eljárási jogi kifogásai, a bizonyítékok értékelése nem képezheti vizsgálat tárgyát a kényszerintézkedés kérdésében döntése jogosult bíróságnak. A felsoroltak az érdemi határozat hozatalát követően egy esetleges fellebbezés indokai.”

6. (1998. évi XIX. törvény)

Az egyik emberölési ügyben a terhelt előzetes letartóztatása 26 esetben képezte a bíróságok vizsgálatának tárgyát. A másodfokú bíróságok a fellebbezéseket mindig alaptalannak találták. A terhelt, illetve a védő négy esetben érvelt azzal, hogy a büntselekményeknek a terheltre vonatkozó megalapozott gyanúja hiányzik. Ezzel szemben a bíróságok hét esetben hivatkoznak arra, hogy az előzetes letartóztatás általános feltételét érintően a bizonyítékok mérlegelése nem megengedett. A másodfokú bíróság az egyik végzésében azt is kiemelte, hogy az elsőfokú végzés megfelel a bírói gyakorlatnak. Az elsőfokú bíróság a vádlottat 20 év fegyházbüntetésre ítélte.

A másodfokon eljárt ítéletben a vádlottat a büntselekmények vádja alól felmentette, mert „az általa megállapított újabb tények mellett nem volt kétséget kizáró bizonyossággal következtetés levonható arra, hogy a büntselekmény elkövetője kizárólag a vádlott lehetett”. A harmadfokon eljárt Kúria a másodfokú ítéletet helybenhagyta. Indokolása szerint nem állt rendelkezésére egyetlen olyan közvetlen, de még közvetett bizonyíték sem, amely a vádlott cselekményével összefüggésbe hozható lett volna. A másodfokú felmentő ítéletben és az azt helybenhagyó harmadfokú végzésben számtalan helyen visszaköszönnék a terhelt és a védő letartóztatás általános feltételének hiányára alapított érvei.

7. (Be.)

„... vádlott részletekbe menően taglalta az ártatlanságát. Ehhez kapcsolódó érveit a törvényszék elvetette, mert az eljárás ezen szakaszában az egyes bizonyítékok mérlegelése nem megengedett.”

További nagy számú példa hozható fel mind az 1998. évi XIX. törvény, mind a Be. alapján. Előfordul továbbá az is, hogy a bíróságok a döntéseiket a korábbi törvény kommentárjának indokolásával támasztják alá.

UNIVERSITY OF
DEBRECEN

UNIVERSITY AND NATIONAL LIBRARY
UNIVERSITY OF DEBRECEN
H-4002 Egyetem tér 1, Debrecen
Phone: +3652/410-403, email: publicadok@lib.unideb.hu

17. Fazsi, L., Stál, J.: A nyomozás nélküli vádemelés lehetségesnek kérdéséről a büntelbíró szemszögéből.
Belügyi Szemle, 12, 31-49, 2012. ISSN: 1789-4689.

Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
18. Fazsi, L., Stál, J.: Eszrevételek a büneli ítéletek szerkesztésének kultúrája körében.
Bünelogi Szemle, 2, 3-14, 2012. ISSN: 2063-8183.

Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: C

19. Fazsi, L., Stál, J.: A büntselekmény eshetőséges szándékai megvalósított kizárólagos kérdésel.
Megyer Jog, 10, 608-615, 2011. ISSN: 0025-0147.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A

By the directives of HAS Committee on Legal and Political Sciences:
Publications in periodicals level „A”: 15, related to the dissertation: 4.
Publications in periodicals level „C”: 1, related to the dissertation: 0.

The Candidate's publication data submitted to the IDEA Tudósér have been validated by DEENK on the basis of the Journal Citation Report (Impact Factor) database.

13 November, 2020

6. Stál, J.: A német bűnről törvénykönyv időbeli hatálya a joggyakorlatban.
Pro futuro, 8 (3), 149-172, 2018, ISSN: 2063-1967.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
7. Stál, J.: A nemzetszocialista Németország bírái büntetőjogi felelősségre vonásának elmaradása.
Jogtörténelmi Szemle, 3-4, 81-96, 2018, ISSN: 0237-7284.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
8. Stál, J.: A vádlottak személyének meghatározása a német bíróságok ítéleteiben.
In: Szakkológiai Almanach, Szerk.: Szabo Krisztián, Printar-Press Kft., Debrecen, 160-173, 2018, ISBN: 9786158066396
9. Stál, J.: Die Problematik der zeitlichen Geltung und der Blanketgesetze im deutschen und im ungarischen Strafrecht.
Revista Facultății de Drept Oradea, 2, 78-100, 2018, ISSN: 1582-7585.
10. Stál, J.: A terrorizmus kriminológiája.
Belügyi Szemle, 65 (6), 5-24, 2017, ISSN: 1789-4689.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
11. Stál, J.: Az elsőfokú ítélet szerkesztése a német büntetőjogi gyakorlatban.
Magyar Jog, 64 (5), 288-297, 2017, ISSN: 0025-0147.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
12. Stál, J.: A "feljelentő" és a "magánvádló" fogalmának problematikája egy konkrét bírósági ügy tükrében.
Magyar Jog, 63 (6), 344-351, 2016, ISSN: 0025-0147.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
13. Fazsi, L., Stál, J.: Az energiahasználati való visszaélések büntetőjogi megítélésének problémái.
Belügyi Szemle, 64 (10), 24-47, 2016, ISSN: 1789-4689.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A
14. Stál, J.: A "feljelentő" és a "magánvádló" fogalmának problematikája egy konkrét bírósági ügy tükrében.
In: Az ítélőmesterség dilemmái, Szerk.: Elek Balázs, Fazsi László, Printar-Press Kft., Debrecen, 108-134, 2015, ISBN: 9789638936343
15. Stál, J.: Gondolatok a kirendelt védő irattartalmavizsgáló díjazás egy büntetőbíró szemével.
Magyar Jog, 62 (7-8), 417-423, 2015, ISSN: 0025-0147.
16. Fazsi, L., Fedor, A., Stál, J.: A jog enjének biztonsága.
Jogtudományi Közöny, 69 (3), 154-159, 2014, ISSN: 0021-7166.
Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A

Address: 1 Egyetem tér, Debrecen 4002, Hungary Postal address: P. 39, Debrecen 4010, Hungary
T4: +36 52 410 443 Fax: +36 52 513 900/63847 E-mail: publikacio@lib.unideb.hu, Web: www.lib.unideb.hu

III. 2. Ellenőrzés első- és másodfokú döntései

1. (1973. évi I. törvény)

A megyei bíróság több vádlott előzetes letartóztatását megszüntető végzésének egyik indoka szerint a bizonyítás előrehaladásával bizonyos bizonyítékok bizonyító ereje lényegesen megváltozott. A Legfelsőbb Bíróság szerint azonban ez a megállapítás idő előtti, mert a bizonyítékok bizonyító erejétől akkor van lehetőség megalkalmazni dönteni, ha a bíróság valamennyit beszerezte, és azokat egyenként és összességében megvizsgálja és értékeli. Erre pedig a bíróságnak az érdemi határozat meghozatalakor van lehetősége.

2. (1973. évi I. törvény)

A bíróság az előzetes letartóztatás elrendelése iránti indítványt elutasította, mert a gyanúsított tagadásával szemben nem találta megállapíthatónak az alapos gyanút arra, hogy a bűncselekményeket valóban elkövette. Kifejtette, hogy a bizonyítékok nem meglehetősen, ennek ellenére abban állást kell foglalni, hogy az alapos gyanú megállapítható-e. A sértett bizonyítatlan vallomást tett, állítása szerint is a gyanúsított lakásáról azért igyekezett elmenni, mert vissza kellett mennie a kollégiumba. A másik sértett 16 éves, a vallomása szerint 11 éves korában megerőszakolta a gyanúsított, de nem ment fel adat arra, hogy 5 év távlatából miként tud visszaemlékezni a cselekmény elkövetési idejére. A tanúk értelmi fogyatékosok.

Ezzel szemben a másodfokú bíróság szerint az elsőfokú bíróság a döntését a bizonyítékok bizonyító erejének olyan értékelésére alapította, amelyre az eljárás jelenlegi szakaszában nincs lehetőség.

III. 3. Példák „bunkor” bizonyítékelőre, illetve a letartóztatásnak való indokokról elvált indoklással történő megszüntetésére

1. (1998. évi XIX. törvény)

Az emberölés miatt indult ügyben a nyomozó hatóság kétszer is azzal hívta fel a szakértőt a szakvélemény előterjesztésére, hogy „az előzetes letartóztatás fenntartása nagy mértékben függ a két szakértői vizsgálat eredményétől”. Az erre előterjesztett szakvélemény szerint a DNS-profil összehasonlítás során egyezést nem találtak. Az ügyész még a

szakvélemény benyújtásának napján megállapította, hogy „az előzetes letartóztatás okai megszűnnek”.

Az ügyben vádat emeltek. Az elsőfokú bíróság a vádlott előzetes letartóztatását elrendelte az elrejtőzése miatt, később azonban felmentette és szabadlábra helyezte. Az ítéletet az ítéletábra hatályaon kívül helyezte és a vádlott előzetes letartóztatását elrendelte. A megismélt eljárás során a törvényszék a vádlott előzetes letartóztatását megszüntette azzal az indokkal, hogy a büntetőeljárás a vádlottnak fel nem róható okból hosszú ideje van folyamatban. Az ítéletábra az előzetes letartóztatást ismét elrendelte és megállapította, hogy az eljárás jelenlegi szakaszában a bizonyítékokat értékelni nem lehet. A vádlottat a törvényszék a megismélt eljárásban ismét, de ezúttal elsőfokon jogerősen felmentette.

2. (Be.)

Az ügyészesség a vádlottat emberrablás büntetével is vádolta. A vádemelés után az előzetes letartóztatása 13 esetben képezte bírósági vizsgálat tárgyát. Az eljárás során a vádlott többször hivatkozott arra, hogy az emberrablásokat nem követhette el a három sértett sértelmére, mert közülük kettő a segítségére volt abban, hogy a harmadik sértettől megszerezze a pénzt. Az éntett két sértett ezt vitatta. A bíróság az egyik tárgyalási napon a lefoglalt mobiltelefont kiadta a vádlott életársának, aki a következő tárgyalási napon abban bemutatott egy SMS-t, amelyet az egyik sértett küldött a vádlottnak a „kiszabadulásuk” napján. Ebben a sértett arra kérte a vádlottat, hogy egy ideig ne keresse, nehogy kiderüljön, mit üzletelek. Az SMS megismerése után az ügyész sem ellenzte a letartóztatás megszüntetését.

IV. A német szabályozás és jogalkalmazás

IV.1. A német büntetőeljárás törvény rendelkezései

A német büntetőeljárás törvény kúriaomunkámhoz kapcsolódó legfontosabb rendelkezései a következők:

112. § A letartóztatás feltételei; letartóztatási okok

(1) A letartóztatást a terhelttel szemben lehet elrendelni, ha a cselekménnyel megalapozottan gyanúsítható és letartóztatási ok áll fenn.

114. § Letartóztatási parancs

(1) A letartóztatást a bíró rendeli el írásbeli letartóztatási parancsal.

UNIVERSITY OF
DEBRECEN

UNIVERSITY AND NATIONAL LIBRARY
UNIVERSITY OF DEBRECEN
H-4002 Egyetem tér 1., Debrecen
Phone: +3652/410-443, email: publikacio@lib.unideb.hu

Registry number: DEENK241/2020.PL
PND Publication List

Candidate: József Stál
Doctoral School: Géza Marton Doctoral School of Legal Studies
MTWT ID: 10061284

List of publications related to the dissertation

Articles, studies (4)

1. Stál, J.: A megalapozott gyanúhoz kapcsolódó bizonyítékelés és ténymegállapítás a német nyelvi országok jogalkalmazásában.

Miskolci Jogi Szemle, 14 (1), 79-100, 2019. ISSN: 1788-0386.

Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A

2. Stál, J.: A poligráf alkalmazása a német bíróságok ítélezési gyakorlatában.

Béligy Szemle, 67 (5), 82-98, 2019. ISSN: 1789-4689.

Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A

3. Stál, J.: Az övédek térhódítása és a letartóztatás létesítése a magyar büntető jogalkalmazásban.

Magyar Jog, 66 (7-8), 425-437, 2019. ISSN: 0025-0147.

Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A

4. Stál, J.: A személyiségi jogok sértő hang- és képfelvétel felhasználhatósága a német bíróságok jogalkalmazásában.

Béligy Szemle, 66 (4), 85-101, 2018. ISSN: 1789-4689.

Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A

List of other publications

Articles, studies (15)

5. Stál, J.: Az időbeli hatály és a kereténnyelások problematikája a magyar és a német büntető jogalkalmazásban.

Jura, 25 (1), 470-486, 2019. ISSN: 1218-0793.

Level of HAS Committee on Legal and Political Sciences: A

ausgezeichnete Verhalten des Beschuldigten, die lange Dauer der Untersuchungshaft, oder so einen Grund angibt, der mit den wahren Gründen zur Beendigung der Untersuchungshaft nichts zu tun hat. An meiner Ansicht ändert die Tatsache nichts, dass die Strafverfahren fast ausnahmslos mit Schuldspruch enden, ungeachtet darauf, dass der Angeklagte die Tat früher bestritt.

Ich glaube, die Notwendigkeit der eingeschränkten Beweiswürdigung zur Untersuchungshaft wird nicht nur durch Ansprüche der Beschuldigten und Verteidiger untermauert, sondern sie kommt auch dem Anspruch auf ein faires Verfahren nach. Darüber hinaus richtet sie sich eher nach der Rechtsprechung des EGMR, wo der Grundsatz gilt, eine Entscheidung zum dringenden Tatverdacht könne nicht unterlassen werden und die Ansicht, der Ermittlungsrichter dürfe die Beweise nicht bewerten, schon an sich gegen den Vertrag verstoße.

Unter den jetzigen Umständen blicke ich mit grosser Ehrfurcht an die Ministerialbegründung des Gesetzartikels Nr. XXXIII von 1896 zurück, wo es heisst: „somit wird der Richter gewissenhaft abwägen, ob die Strafbarkeit des Falls keinem Zweifel unterliegt; er wird sich überlegen, ob genügend Daten zur Verteilung des Beschuldigten vorliegen“.

(2) A letartóztatási parancsban fel kell tüntetni:

1. a tethelket,
  2. a cselekményt, amellyel megalapozottan gyanúsítható, az elkövetés helyét és idejét, a bűncselekmény törvényi ismérveit és az alkalmazandó büntető-előírásokat,
  3. a letartóztatási okot, valamint
  4. a tényeket, amelyekből a megalapozott cselekményi gyanú és a letartóztatási ok adódik, feléve, hogy ez nem veszélyezteti az állambiztonságot.
- A 120. § kimondja, hogy a letartóztatást meg kell szüntetni – többek között –, ha az előfeltételei már nem állnak fenn.

IV.2. A kommentárok

A letartóztatás tárgyi előfeltétele a megalapozott gyanú, a letartóztatási ok és az arányosság. A megalapozott gyanúnak arra kell vonatkoznia, hogy a terhelt bűncselekményt vagy annak kísérletét követte el tetteként, közvetett tetteként vagy társítottként, vagy az elkövetéshöz szándékosan segítséget nyújtott. Nem állapítható meg kizáró körülmények fennforgása esetén. A gyanú kizárólag a konkrét cselekményhez fűződő ténylegi kérdésekre terjed ki, szemben a jogi kérdésekkel. A büntetőtörvényt alkotmányellenesnek tartó, Alkotmánybírósághoz forduló bírónak a letartóztatást meg kell szüntetnie.

A megalapozott gyanú a nyomozás aktuális állására vonatkozik és nem állapítható meg, ha egyértelmű, hogy a bizonyítékok láncolatában fennálló hiányosság továbbbi nyomozási cselekményekkel sem szüntethető meg. Fennállását a bírónak a szabad bizonyítás elvének megfelelően, határozott tények alapján kell megállapítania, nem szabad megvárnia jövőbeni nyomozási cselekmények eredményeit még abban az esetben sem, ha ezek előreláthatólag a gyanúsítottat terhelnék és a cselekményi gyanút erősíthetik. Ugyanakkor a bírót kiegészítő nyomozási cselekményeket rendelhet el, vagy ilyeneket saját maga elvégezhet. A tárgyalási szakaszban – akár a tárgyalás közben, akár annak végén – a döntés alapját általában a bizonyítás eredménye képezi és a megalapozott gyanú hiánya esetén a letartóztatást meg kell szüntetni, ellenkező esetben a jogorvoslati eljáró bíróságnak kell ezt megtennie. Ugyanakkor a bíróság a letartóztatáshoz kapcsolódóan eredetileg elfoglalt álláspontjától később eltérhet a bizonyítás eredményeként.

Különleges szabályok vonatkoznak arra az esetre, amikor a másodfokú bíróság a perbíróság letartóztatáshoz kapcsolódó döntését bírálja felül. Ekkor a megalapozott gyanú csak

korlátozott terjedelemben vizsgálható és a vizsgálat terjedelme különösen akkor korlátozott, ha a bizonyítás közvetlenül a végéhez közeledik, vagy olyan bizonyítékot érint, amelynek lehetséges bizonyítékjelentősége az ügyiratból nem tűnik ki minden további nélkül. A fellebbezésre eljáró bíróság nem vizsgálhatja meg, hogy a főtárgyalásnak a letartóztatáshoz kapcsolódóan értékelt eredménye helyes-e, mert nem rendelkezik az ahhoz szükséges ismeretekkel. A másodfokú bíróságnak meg kell azonban vizsgálnia azt, hogy az elsőfokú bíróság a támadott döntésében valamennyi, a döntés szempontjából fontos tényt ellentmondásmentesen figyelembe vett-e, értékelt-e, avagy jogi hibát követett-e el.

IV.3. Bírósági döntések

A megalapozott gyanú megítélése a perbíróság feladata, mert a bizonyításról a jogorvoslatra eljáró bíróságnak nincs közvetlen ismerete, és ezért azt abba a helyzetbe kell hozni, hogy a fellebbezéshez kapcsolódó döntést megfelelően képviselhető alapon hozza meg. Nem kell valamennyi megvizsgált bizonyítékot átfogó ábrázolásnak és értékelésnek alávetnie, mert annak az ítéleti indokokban kell szerepelnie, a döntésének meg kell azonban felelnie az Alkotmánybíróság által a döntés részleteiségéhez kapcsolódóan meghatározott feltételeknek. A letartóztatás megszüntetésére irányuló indítvány nem vezet egy, a megalapozott gyanú vizsgálatán túlmenő közbenso eljáráshoz, amelyben a perbíróságnak a foganatosított bizonyítás eredményéről számot kellene adnia.

Csupán az a bíróság, amely előtt a bizonyítás történik, van abban a helyzetben, hogy annak eredményeit saját nézetéből megállapítsa és értékelje azon az alapon, miszerint a megalapozott gyanú az aktuális eljárási szakaszban még fennáll-e. A másodfokú bíróság ezzel szemben nem rendelkezik a bizonyítás felvételéről saját, közvetlen ismeretekkel. A felülbírálat különösen akkor korlátozott jelentős mértékben, ha a bizonyítás felvételét lezárták, vagy a lezárása előtt áll és kiterjed olyan bizonyítási eszközökre, amelyek potenciális bizonyítékjelentősége a másodfokú bíróság számára az ügyiratok alapján nem nyilvánvaló. Ha az eljáró bíróság megállapítja ebben az eljárási jogi helyzetben a megalapozott gyanú hiányát és ezért előre látható, hogy nem sokára a letartóztatást egyébként is meg kellene szüntetni, a jogorvoslatra eljáró bíróság a megalapozott gyanú megítélésébe csak akkor avatkozhat be és saját, eltérő nézettel akkor helyettesítheti, ha a perbírói döntés egyértelműen hibás.

A vádlott elítélése esetén a letartóztatás tárgyában hozott döntésben szükségletlen a megalapozott gyanú külön részletes vizsgálata és indokolása, mert azt az elítélés elegendően

V. Schlussbemerkungen

Es ist eindeutig, dass der Richter zu der Schuld vor der Urteilsfindung keine Stellung nehmen darf. Ich behaupte aber, dass die Verhängung der Untersuchungshaft keine Stellungnahme zu der Schuld des Beschuldigten bedeutet und gleichzeitig die Aufhebung der Untersuchungshaft auch nicht die Stellungnahme zu der Unschuld des Beschuldigten darstellt. Zum letzteren braucht man eine weiterreichende Offenbarung.

Diese Ansicht wird durch die Richtlinie (EU) 2016/343 des Europäischen Parlaments und des Rates vom 9. März 2016 (Punkt 16) unterstrichen: „Ein Verstoß gegen die Unschuldsvermutung läge vor, wenn der Verdächtige oder die beschuldigte Person in einer öffentlichen Erklärung einer Behörde ... als schuldig dargestellt wird, solange die Schuld dieser Person nicht rechtsformlich nachgewiesen wurde. ... Davon sollten Strafverfolgungsmaßnahmen unberührt bleiben, ... wie etwa Entscheidungen über Untersuchungshaft, soweit der Verdächtige oder die beschuldigte Personen darin nicht als schuldig bezeichnet wird. Bevor eine vorläufige Entscheidung verfahrensrechtlicher Art getroffen wird, müsste die zuständige Stelle unter Umständen zunächst prüfen, ob das gegen den Verdächtigen oder die beschuldigte Person vorliegende belastende Beweismaterial ausreicht, um die betreffende Entscheidung zu rechtfertigen; in der Entscheidung könnte auf dieses Beweismaterial Bezug genommen werden.“ Dementsprechend bestimmt Artikel 4 (*Öffentliche Bezugnahme auf die Schuld*), dass in öffentlichen Erklärungen von Behörden auf die betreffende Person nicht Bezug genommen wird, als sei sie schuldig.

Ich muss betonen, dass die Richtlinie den vorzeitigen Hinweis auf die Schuld verbietet, und nicht die vorzeitige Vermutung der Unschuld. Nach StPO § 878 Punkt 31 muss man dieser Richtlinie nachkommen.

Auch das ungarische Verfassungsgericht setzte sich mehrmals mit der Problematik auseinander und stellte fest, dass die Stellungnahme zum dringenden Tatverdacht ohne eine Beweiswürdigung nicht erfolgen könne, die aber der Urteilsfindung nicht gleichgesetzt werden kann.

Ich bin damit einverstanden, dass der Staatsanwalt den Haftbefehl am Tag der Einreichung des Gutachtens aufhebt, auch für den Fall, dass er dies mit der einfachen Begründung tut, „ihre Voraussetzungen liegen nicht mehr vor“. Hierzu stellt sich die Frage für mich, warum die selbe Möglichkeit dem Gericht nicht zusteht, und zwar trotz einer detaillierten Begründung. Ich lehne kategorisch ab, dass der Richter gezwungenerweise einen Kompromiss eingeht und den Fortschritt der Beweisaufnahme, die lange Dauer des Verfahrens, das

Beweiswürdigung möglich oder sogar nahelegend wäre; denn dies kann der Revision nicht zum Erfolg verhelfen und daher den Eintritt der Rechtskraft nicht hindern. Eine Neubewertung des Tatverdachts kommt daher in diesem Verfahrensstadium nur in Betracht, wenn es aufgrund des neuen Beweismittels nach den Maßstäben des Wiederaufnahmerechts als wahrscheinlich anzusehen ist, dass ein hierauf gestützter Wiederaufnahmeantrag erfolgreich sein und der Angeklagte in einer neuen Hauptverhandlung freigesprochen oder aus einem milderen Strafgesetz verurteilt werden wird.

Nach Urteilerlass kann anders als während laufender Hauptverhandlung eine zumindest grobe Beweiswürdigung im Haftbefehl verlangt werden. Ist der Angeklagte in erster Instanz verurteilt worden, so belegt dies i.d.R. den dringenden Tatverdacht oder ist zumindest ein starkes Indiz für sein Vorliegen.

IV. 4. Die Auffassung des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte (EGMR) zu Deutschland

Der EGMR verurteilte Deutschland im Urteil vom 13. Februar 2001.

Nach den Gründen der Entscheidung bestärkt der EGMR die Auffassung, dass der Haftbefehl auch die Würdigung der Beweise umfassen muss. Zwar erwähnt er die Frage nach der Würdigung einzelner Beweismittel nicht ausdrücklich, stellt aber klar, dass „ein wirklich kontradiktorisches“ und „waffengleiches“ Haftprüfungsverfahren nur dann gegeben sei, wenn der Beschuldigte in die Lage versetzt werde, die gerichtliche Entscheidung überprüfen zu können. Die gerichtliche Entscheidung überprüfen kann der Beschuldigte aber nur dann, wenn er Kenntnis von allen Tatsachen und Rechtsansichten der Ermittlungsbehörde hat. Gegen etwas, von dem der Beschuldigte nichts weiß, kann er auch nicht verteidigen. Dieser Grundsatz gilt auch bezüglich der Beweiswürdigung. Um sich gegen eine bestimmte, ihm nachteilige Würdigung der Beweise verteidigen zu können, muss der Beschuldigte sie kennen. Diese Kenntnis kann er nur dann erlangen, wenn das Gericht seine konkrete Beweiswürdigung im Haftbefehl nachvollziehbar darstellt, denn auch eine Einsicht in die dem Richter vorliegenden Akten wird dem Beschuldigten und seinem Verteidiger über die Würdigung der dort enthaltenen Beweismittel keine Auskunft geben.

alátámasztja. Ha az elsőfokú döntés meghozatala után új bizonyítékok merülnek fel, azok értékelése a jogorvoslati irányától függ. Teljes területi feltebbzés (*Berufung*) esetén az új bizonyítási eszközök szembe kell állítani az elítélést megalapozó bizonyítékokkal, amelyek átfogó értékelésével kell dönteni másodfokon a letartóztatásról. Ha azonban a jogorvoslat tárgya csupán a jogi norma helytelen alkalmazása (*Revision*), akkor az új bizonyítékoknak csak korlátozott jelentősége van és a cselekményi gyanú új értékelése ebben a helyzetben kizárólag akkor jöhet szóba, ha valószínűsíthető az erre alapozott perújítási indítvány alapján a vádlott új eljárásban történő felmentése vagy enyhébb büntetőfőrvény alapján való elítélése.

Az ítélet meghozatala után – a főtárgyalástól eltérően – a letartóztatási parancsban legalább egy nagyvonalú bizonyítéktértékelés szükséges. Ha a vádlottat elsőfokon elítélték, akkor ez általában alátámasztja a megalapozott gyanút vagy legalábbis annak erős jele.

IV. 4. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának álláspontja Németországot érintő ügyben

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) a 2001. február 13-án meghozott ítéletében elmarasztalta Németországot. Megállapítása szerint a letartóztatási parancs ellen bejelentett jogorvoslatot elbíráló bíróságnak nem csupán azt kell vizsgálnia, hogy betartották-e a belső eljárási szabályokat, hanem azt is, hogy a letartóztatás kielégítő gyanún alapul-e. Kifejtette azt is, hogy az eljárásnak kontradiktóriusnak kell lennie és a fegyverek egyenlőségének elvét helyességét a jogorvoslatot elbíráló bíróság számára hatékonyan megrendíse abban az esetben, ha a megalapozó bizonyítékokat nem hozzák tudomására, és ezért lehetőséget kell neki adni arra, hogy a vallomásokat és az egyéb bizonyítékokat megismerje. Ugyanez vonatkozik a bizonyítékok értékelésére is. Ennek elmaradása miatt a vádlottnak és a védőnek nem volt lehetősége a bírósági érvelés hatékony támadására, különösen arra, hogy a terhelt személyek szavahitelességét és vallomásaik következetességét kétségbe vonják. A hatékony védekezés előfeltétele, hogy a vallomásokat és más bizonyítási eszközöket a terhelt és a védő tudomására hozzák.

V. Záró gondolatok

Vitathatatlan, hogy a bírő az érdemi határozat meghozatala előtt a bűnösség kérdésében nem foglaltat állást. Álláspontom szerint azonban ahogy a letartóztatás mellett döntés nem jelenti

a terhelt bűnössége mellett állásfoglalást, úgy a letartóztatás általános feltételének megszűnésére alapított megszüntetés sem jelenti a terhelt ártatlanságának nyilvánítását, mert ahhoz a bíró oldaláról ezen túlmenő, többlet kinyilatkozás szükséges.

Ezt erősíti az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/343 Irányelve (2016. március 9.) bevezető részének 16. pontja. E szerint „az ártatlanság vélelmét az sértené, ha az igazságügyi határozatok a terheltre bűnösként utalának a bűnösség jogszertű megállapítása előtt; nem érinti ez az olyan ... eljárási természetű előzetes határozatokat sem, amelyek gyanún vagy terhelt bizonyítékokon alapulnak – így például a letartóztatásról hozott határozatokat –, feltéve, hogy ... nem utalnak bűnösként a gyanúsítottra vagy a vádlóra. Előfordulhat, hogy az illetékes hatóságoknak az eljárási természetű előzetes határozat meghozatala előtt meg kell győződnie arról, hogy elegendő terhelt bizonyíték áll-e rendelkezésre a gyanúsítottal vagy vádlottal szemben az emített határozat meghozatalának megindokolására, és a határozat ezekre a bizonyítékokra tartalmazhat utalást”. A 4. cikk (A bűnösségre történő nyilvános utalások) ennek megfelelően írja elő a bűnösségre történő nyilvános utalások tilalmát.

Hangsúlyozom, hogy az Irányelv a bűnösségre való előzetes utalást rendeli tilalmazni, nem pedig az ártatlanság előzetes sejtését. A Be. 878. § 31. pontja szerint pedig a Be. az ennek az Irányelvnek való megfelelést is szolgálja.

A magyar Alkotmánybíróság is többször foglalkozott a problematikával és megállapította, hogy a megalapozott gyanú kérdésében való állásfoglalás a bizonyítékok értékelése nélkül nem lehetséges, amely azonban az ítélet megalapozó bizonyítékokértékeléssel nem egyenértékű.

Egyetértek azzal, hogy az ügyész a gyanúsítottat mentő szakvélemény benyújtásának napján a letartóztatást megszünteti, még abban az esetben is, ha ezt azzal az egyszerű megállapítással teszi, miszerint „az okai megszüntek”. Ehhez képest érthetetlen számomra az, hogy a bizonyítás alakulásának megfelelően a bírót még részletes indokolással sem illeti meg ez a megszüntetési lehetőség. Az pedig végképp elfogadhatatlannak tartom, hogy a bíró kényszerű kompromisszumként a végzés indokolásában a bizonyítás előrehaladottságára, az eljárás elhúzódására, a vádlott kiűzöttségére, a letartóztatásban töltött idő hosszúságára, illetve más hasonló, a döntés válós indokával közönséviszonyban sem lévő tartamára, illetve más hasonló, a döntés válós indokával közönséviszonyban sem lévő indokolást adjon. Az álláspontomon semmit sem változtat az, hogy az ügyek túlnyomó részében az általános feltétel hiányával való érvelés ellentétbe kerül a sor.

Úgy gondolom, hogy a megalapozott gyanút érintő, korlátozott bizonyítékokértékelés szükségességét nem csupán a vádlottak és a védők igényei támasztják alá, hanem indokoltá teszi a korrekt eljárás lefolytatásával szemben támasztott követelmény is, továbbá sokkal

Rechtsprechung des Bundesverfassungsgerichts an die Begründungstiefe von Haftfordaurentscheidungen zu stellen sind, ausreichend Rechnung getragen werden kann. Daraus folgt indes nicht, dass das Tatgericht alle bislang erhobenen Beweise in der von ihm zu treffenden Entscheidung einer umfassenden Darstellung und Würdigung unterziehen muss. Die abschließende Bewertung der Beweise und ihre entsprechende Darlegung ist den Urteilsgründen vorbehalten.

Das Haftbeschwerdeverfahren führt insoweit nicht zu einem über die Nachprüfung des dringenden Tatverdachts hinausgehenden Zwischenverfahren, in dem sich das Tatgericht zu Inhalt und Ergebnis aller Beweiserhebungen erklären müsste.

Der Prüfungsumfang ist insbesondere dann erheblich eingeschränkt, wenn die Beweisaufnahme abgeschlossen ist oder unmittelbar vor dem Abschluß steht und sich auf Beweismittel erstreckt hat, deren – potentielle – Beweisbedeutung dem Beschwerdegericht aus den Akten nicht ersichtlich ist. Verneint das Tatgericht in dieser Situation den dringenden Tatverdacht und steht daher zu erwarten, dass mit dem alsbald zu verkündenden – freisprechenden – Urteil der Haftbefehl ohnehin aufgehoben werden muss, kann das Beschwerdegericht in die Beurteilung des dringenden Tatverdachts durch das Tatgericht nur dann eingreifen und diese durch eine abweichende eigene Bewertung ersetzen, wenn der Inhalt der angefochtenen Haftentscheidung grob fehlerhaft ist und den dringenden Tatverdacht aus Gründen verneint, die in tatsächlicher oder rechtlicher Hinsicht nicht vertretbar sind.

Wird der Angeklagte verurteilt, so setzt die gleichzeitige Entscheidung über die Fortdauer der Untersuchungshaft keine gesonderte Prüfung und Begründung des dringenden Tatverdachts voraus; denn dieser wird – in aller Regel – bereits durch das verurteilende Erkenntnis hinreichend belegt. Tauchen nach Verkündung des tatrichterlichen Urteils und des Beschlusses über die Haftfortdauer neue Beweismittel auf, ist für die nachfolgenden Haftentscheidungen zu differenzieren: Ist das erstinstanzliche Urteil mit der Berufung anfechtbar, so dass das neue Beweismittel im Berufungsrechtszug uneingeschränkt verwertet werden kann, ist dieses den Beweisen, auf denen die Verurteilung beruht, gegenüberzustellen und auf dieser Beweisgrundlage im Rahmen einer Gesamtwürdigung der Fortbestand des dringenden Tatverdachts neu zu prüfen. Unterliegt das tatrichterliche Urteil dagegen allein dem Rechtsmittel der Revision, kann dem neuen Beweismittel aus Rechtsgründen nur eine eingeschränkte Bedeutung für die Beurteilung des dringenden Tatverdachts zukommen. Da das tatrichterliche Urteil in der Revisionsinstanz nur auf Rechtsfehler überprüft wird, reicht es für eine Neubewertung des Tatverdachts nicht aus, wenn unter Berücksichtigung des neuen Beweismittels eine vom angefochtenen Urteil abweichende, dem Angeklagten günstigere

Ob dringender Tatverdacht gegeben ist, hat der Haftrichter „aufgrund bestimmter Tatsachen“ zu prüfen. Im Ermittlungsverfahren bilden die im Zeitpunkt der Entscheidung vorhandenen Ermittlungsakten mit dem darin zusammengetragenen Beweismaterial als Tatsachengrundlage. Die Ergebnisse noch ausstehender Ermittlungen bleiben außer Betracht; dem grundsätzlich wird nur das im Zeitpunkt der Haftentscheidung bereits angefallene Beweismaterial verwendet. Das Gericht ist jedoch befugt, ergänzende Ermittlungen zu veranlassen oder selbst durchzuführen. Bei Haftentscheidungen in oder am Ende der Hauptverhandlung bildet also regelmäßig das Ergebnis der Beweisaufnahme die Tatsachengrundlage; dies führt jedoch nicht zu einem über die Nachprüfung des dringenden Tatverdachts hinausgehenden Zwischenverfahren mit umfassender Würdigung der Beweislage. Der Tatrichter kann im Übrigen entsprechende Begründungsmängel durch nachträgliche Ergänzung seiner Haftentscheidung um das Ergebnis der Beweisaufnahme heilen.

Besondere Regeln gelten, wenn das Beschwerdegericht während der Hauptverhandlung eine Haftentscheidung überprüft. Die Beurteilung des dringenden Tatverdachts ist nur in beschränktem Umfang überprüfbar; der Prüfungsstand ist insbesondere dann erheblich eingeschränkt, wenn die Beweisaufnahme unmittelbar vor dem Abschluss steht oder Beweismittel betrifft, deren mögliche Beweisdeutung aus den Akten nicht ersichtlich wird. Das Beschwerdegericht kann nicht prüfen, ob die für die Haftentscheidung verwerteten Ergebnisse der Hauptverhandlung richtig und in der Haftentscheidung zutreffend dargestellt sind, weil es die hierfür nötigen Kenntnisse vom Verlauf der Beweisaufnahme nicht hat. Es hat aber z. B. zu untersuchen, ob alle entscheidungserheblichen Tatsachen in der angefochtenen Entscheidung widerspruchsfrei berücksichtigt und gewürdigt wurden oder ob sonst Rechtsfehler vorliegen.

IV.3. Gerichtsentscheidungen

Allein das Gericht, vor dem die Beweisaufnahme stattfindet, ist in der Lage, deren Ergebnisse aus eigener Anschauung festzustellen und zu würdigen sowie auf dieser Grundlage zu bewerten, ob der dringende Tatverdacht nach dem erreichten Verfahrensstand noch forbesteht oder dies nicht der Fall ist. Das Beschwerdegericht hat demgegenüber keine eigenen unmittelbaren Erkenntnisse über den Verlauf der Beweisaufnahme.

Allerdings muss das Beschwerdegericht in die Lage versetzt werden, seine Entscheidung über das Rechtsmittel des Angeklagten auf einer hinreichend tragfähigen tatsächlichen Grundlage zu treffen, damit den erhöhten Anforderungen, die nach ständiger

inkább megfelel az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatának is. Utóbbi szerint a megállapozott gyanú fennállása vonatkozásában hozott döntés nem mellőzhető és egy olyan álláspont, amely szerint a nyomozási bíró nem értékelheti a bizonyítékokat, már a különös okok fennállásáról függetlenül önmagában egyezményesítő.

A jelenlegi körülmények között nagy tisztelettel tekintek vissza a *bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvény-cikk* indokolására, amely szerint a "bíró tehát lekiismeretesen fogja mérlegelni, hogy az eset bűnethetőségéhez nem fér-e kétség; meg fogja gondolni, hogy az elítélésre elég adat merül-e fel a terhelt ellen".

**DEBRECENI
EGYETEM**

DEBRECENI EGYETEM
EGYETEMI ÉS NEMZETI KÖNYVTÁR
H-4002 Debrecen, Gyomai tér 1. 402
Tel.: 52/410-443, e-mail: publikacio@lib.unideb.hu

Jelölt: Stál József

Doktori Iskola: Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10061284

Nyilvántartási szám: DEENK/3412020 PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Folyóirattípusok, tanulmányok (4)

1. Stál, J.: A megapozított gyűjteményhez kapcsolódó bizonyítékértékelés és ténymegállapítás a német nyelvű országok jogalkalmazásában.
Miskolci Jogi Szemle, 14 (1), 79-100, 2019. ISSN: 1788-0386.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
2. Stál, J.: A poligráf alkalmazása a német bíróságok ítékezési gyakorlatában.
Magyar Jog, 66 (7-8), 425-437, 2019. ISSN: 1789-4689.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
3. Stál, J.: Az övédek térhódítása és a letartóztatás elvesztése a magyar büntető jogalkalmazásban.
Magyar Jog, 66 (7-8), 425-437, 2019. ISSN: 0025-0147.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
4. Stál, J.: A személyiségi jogot sértő hang- és képfelvétel felhasználhatósága a német bíróságok jogalkalmazásában.
Belügyi Szemle, 66 (4), 85-101, 2018. ISSN: 1789-4689.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A

További közlemények

Folyóirattípusok, tanulmányok (15)

5. Stál, J.: Az időbeli hatály és a keretnyelvi problémák a magyar és a német büntető jogalkalmazásban.
Jura, 25 (1), 470-486, 2019. ISSN: 1218-0793.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A

IV. Die deutsche Regelung und Rechtsprechung

IV.1. Die Bestimmungen der deutschen Strafprozessordnung (StPO)

Die wichtigsten Bestimmungen der StPO zu meiner Forschungsarbeit sind wie folgt:

§ 112 Voraussetzungen der Untersuchungshaft, Haftgründe

(1) Die Untersuchungshaft darf gegen den Beschuldigten angeordnet werden, wenn er der Tat dringend verdächtig ist und ein Haftgrund besteht.

§ 114 Haftbefehl

(1) Die Untersuchungshaft wird durch schriftlichen Haftbefehl des Richters angeordnet.

(2) In dem Haftbefehl sind anzuführen

1. der Beschuldigte,

2. die Tat, deren er dringend verdächtig ist, Zeit und Ort ihrer Begehung, die gesetzlichen Merkmale der Straftat und die anzuwendenden Strafvorschriften,

3. der Haftgrund sowie

4. die Tatsachen, aus denen sich der dringende Tatverdacht und der Haftgrund ergibt, soweit nicht dadurch die Staatssicherheit gefährdet wird.

§ 120 Aufhebung des Haftbefehls

(1) Der Haftbefehl ist aufzuheben, sobald die Voraussetzungen der Untersuchungshaft nicht mehr vorliegen.

IV.2. Die Kommentare

Materielle Voraussetzungen der Untersuchungshaft und damit zugleich eines Haftbefehls sind der dringende Tatverdacht, ein Haftgrund, sowie die Verhältnismäßigkeit. Der dringende Tatverdacht muss sich darauf erstrecken, dass der Beschuldigte eine Straftat als Täter oder mittelbarer Täter oder als Mitäter begangen oder versucht, oder Hilfe geleistet hat. Der Verdacht besteht nicht, wenn Gründe vorliegen, welche die Tat rechtfertigen oder entschuldigen. Der Verdacht bezieht sich nur auf die Tatfrage, für die Rechtsfrage gibt es keine Wahrscheinlichkeit. Der Richter darf, wenn er die Entscheidung des Bundesverfassungsgerichts einholt, weil er ein Strafgesetz für verfassungswidrig hält, keinen Haftbefehl erlassen und muss einen bestehenden aufheben.

III.3. *Előzetes döntések a „rejtett” bizonyítékok vagy a felállításnak a határozat nélküli indoklás*

1. (Gesetz Nr. XIX von 1998)

Die Ermittlungsbehörde forderte in einem Mordfall den Gutachter zweimal zur Einreichung des Gutachtens auf, und zwar mit der Begründung, dass „die Fortdauer der Untersuchung von dem Gutachten abhängt”. Der Sachverständige vernahmte das DNS-Profil des Beschuldigten und der Staatsanwalt hob den Haftbefehl noch am gleichen Tag auf, weil „die Voraussetzungen der Untersuchungshaft nicht mehr vorliegen”.

Es wurde Anklage erhoben. Das erstinstanzliche Landgericht ordnete die Untersuchungshaft wegen der Flucht des Angeklagten an, sprach ihn aber später frei und setzte ihn auf freien Fuß. Das zweitinstanzliche Gericht hob das Urteil auf und ordnete die Untersuchungshaft an. In dem wiederholten Verfahren beendete das Landgericht die Untersuchungshaft, weil das Verfahren sich in die Länge zieht. Das zweitinstanzliche Gericht ordnete die Untersuchungshaft wieder an und stellte fest, dass die Beweiswürdigung im erreichten Verfahrensstand nicht möglich ist. Das Landgericht sprach den Angeklagten wieder frei und das Urteil wurde in erster Instanz rechtskräftig.

2. (Gesetz Nr. XC von 2017)

Die Staatsanwaltschaft klagte den Angeklagten auch wegen erpresserischen Menschenraubes an. Nach der Anklageerhebung wurden die Voraussetzungen der Untersuchungshaft 13-mal geprüft. Der Angeklagte berief sich immer wieder darauf, dass er die Straftaten gegen die drei Opfer nicht beging, weil zwei von ihnen ihm halfen, das Geld von dem dritten Opfer zu ergattern. Die beiden Opfer stritten dies jedoch ab. Das Landgericht handigte das beschlagnahmte Handy an dessen Lebensgefährtin aus, die am nächsten Verhandlungstag eine SMS zeigte, die eines der Opfer am Tage ihrer Befreiung dem Angeklagten geschickt hatte. In dieser SMS wurde der Angeklagte gebeten, sich für einige Zeit nicht zu melden, damit nicht herauskommt, „was für ein Geschäft sie gemeinsam trieben”. Nach dem Bekanntwerden des Inhalts der SMS stellte sich auch der Staatsanwalt nicht gegen die Aufhebung des Haftbefehls.

**DEBRECENI
EGYETEM**

DEBRECENI EGYETEM
EGYETEMI ÉS NEMZETI KÖNYVTÁR
H-4002 Debrecen, Egyetem tér 1, P.c.: 400
Tel.: 52/410-443, e-mail: public@bib.uni-due.hu

6. Stál, J.: A német büntető törvénykönyv időbeli hatálya a joggyakorlatban.
Pro futuro. 8 (3), 145-172, 2018. ISSN: 2063-1987.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
7. Stál, J.: A nemzetiszocialista Németország bírái büntetőjogi felelőssége vonatásának elmaradása
Jogtörténeti Szemle. 3-4, 81-96, 2018. ISSN: 0237-7284.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
8. Stál, J.: A védőtől (személy) megkülönböztetése a német bíróságok ítéleteiben.
In: Szakföldrajzi Almanach. Szerk.: Szabó Krisztián, Püski-Press Kft., Debrecen. 180-173.
2018. ISBN: 9786158066396
9. Stál, J.: Die Problematik der zeitlichen Geltung und der Blankettgesetze im deutschen und im
ungarischen Strafrecht.
Festschrift Facultatis de Droit Oradea. 2, 78-100, 2018. ISSN: 1582-7585.
10. Stál, J.: A terrorizmus kriminológiai.
Bejegyzés Szemle. 65 (6), 5-24, 2017. ISSN: 1789-4689.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
11. Stál, J.: Az elsőbbségi ítélet szerkesztése a német büntetőeljárásban.
Magyar Jog. 64 (5), 288-297, 2017. ISSN: 0025-0147.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
12. Stál, J.: A "feljelentő" és a "magánnyelző" fogalmának problematikája egy konkrét bírósági ügy
tükreben.
Magyar Jog. 63 (6), 344-351, 2016. ISSN: 0025-0147.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
13. Fászló, L., Stál, J.: Az engedélyszolgáltatás való visszavételének büntetőjogi megítélésének
problemái.
Bejegyzés Szemle. 64 (10), 24-47, 2016. ISSN: 1789-4689.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A
14. Stál, J.: A "feljelentő" és a "magánnyelző" fogalmának problematikája egy konkrét bírósági ügy
tükreben.
In: Az ítélőmesterség dilemmái. Szerk.: Elek Balázs, Fászló László, Püski-Press Kft.,
Debrecen. 108-134, 2015. ISBN: 9789638996343
15. Stál, J.: Gondolatok a kirendelt védő irattartományozási eljárás egy büntetőbírói szemüvege.
Magyar Jog. 62 (7-8), 417-423, 2015. ISSN: 0025-0147.
MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A

DEBRECENI EGYETEM

DEBRECENI EGYETEM
EGYETEMI ÉS NEMZETI KÖNYVTÁR
H-4002 Debrecen, Egyetem tér 1. pt.: 400
Tél.: 52/310-443, e-mail: publikacio@bibl.unde.hu

16. Fazsi, L., Fedor, A., Stál, J.: A jog erejének biztonsága.

Jogtudományi Közöny. 69 (3). 154-159, 2014. ISSN: 0021-7166.

MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A

17. Fazsi, L., Stál, J.: A nyomozás nélküli vádemelés lehetségségének kérdésétől a büntetőbíró

szemszögéből.

Belső Szemle. 12. 31-49, 2012. ISSN: 1789-4689.

MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A

18. Fazsi, L., Stál, J.: Észrevételek a büntető ítéletek szerkesztésének kultúrája körében.

Belső Szemle. 2. 3-14, 2012. ISSN: 2063-8183.

MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: C

19. Fazsi, L., Stál, J.: A büncselekmény esetiileges szándékkal megvalósított kísérletének

kérdésel.

Magyar Jog. 10. 608-615, 2011. ISSN: 0025-0147.

MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság: A

MTA Állam- és Jogtudományi Bizottsága irányelvei szerinti:

„A” kategória folyóiratban megjelent publikációk: 15, melyek közül az értékezés alapjául szolgál: 4

„C” kategória folyóiratban megjelent publikációk: 1, melyek közül az értékezés alapjául szolgál: 0

A DEENK a Jelölt által az IDEa Tudástérbe feltöltött adatok bibliográfiát és tudományterületi ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégzte.

Debrecen, 2020.11.13.

Weitere zahlreiche Entscheidungen sind sowohl aufgrund des Gesetzes von 1998, wie auch von 2017 bekannt. Darüber hinaus kommt immer wieder vor, dass Entscheidungen sich auf den Kommanter zu dem früheren Gesetz stützen.

III.2. *Gegensätzliche Entscheidungen in erster und zweiter Instanz*

1. (Gesetz Nr. I. von 1973)

Das Bezirksgericht hob den Haftbefehl gegen mehrere Angeklagte auf. Einer der Gründe war, dass die Beweiskräfte bestimmter Beweise sich mit dem Fortgang der Beweisaufnahme gravierend geändert hätten. Der Oberste Gerichtshof konstatierte hingegen, dass diese Feststellung vorzeitig ist, weil von den Beweiskräften der Beweismittel begründet nur dann entschieden werden kann, wenn alle zur Verfügung stehen und das Gericht die Möglichkeit hat, sie einzeln und insgesamt zu prüfen und zu bewerten. Hierzu hat es aber die Möglichkeit ausschließlich bei der Urteilsfindung.

2. (Gesetz Nr. I. von 1973)

Der Gerichtshof lehnte den Antrag der Staatsanwaltschaft zur Verhängung der Untersuchungshaft ab, weil er gegen die Einlassungen des Beschuldigten den dringenden Tatverdacht nicht feststellen konnte, dass er die Straftat tatsächlich begangen hatte. Er hob hervor, dass die Beweismittel nicht bewertet werden können, dennoch Stellung genommen werden muss, ob dringender Tatverdacht vorliegt. Das Opfer habe eine vage Aussage gemacht, nach der es die Wohnung des Beschuldigten rasch verlassen habe, weil es in die Jugendherberge zurück musste. Das andere Opfer ist 16 Jahre alt. Es will von dem Beschuldigten im Alter von 11 Jahren vergewaltigt worden sein. Es stünden aber keine gesicherten Tatsachen zur Verfügung, wie das Opfer sich der Ereignisse nach 5 Jahren erinnern könne. Die Zeugen seien geisteskrank.

Die gegensätzliche Ansicht des zweitinstanzlichen Gerichts war, dass das erstinstanzliche Gericht seine Entscheidung auf so eine Beweiswürdigung stützte, die in dem jetzt erreichten Verfahrensstadium nicht gestattet ist.

wiederholten Einlassungen des Angeklagten sind nicht geeignet, die Voraussetzungen der Untersuchungshaft zu neutralisieren.“

4. (Gesetz Nr. XIX von 1998)

„Die Würdigung der Beweise zu dieser Frage ist dem Gesetz nach ausgeschlossen.“

5. (Gesetz Nr. XIX von 1998)

„Inmitten der Beweisaufnahme können die verschiedenen Verfahrensbeschwerden des Angeklagten keine Beweiswürdigung zur Untersuchungshaft bewirken. Diese sind die Gründe einer Berufung gegen das Urteil.“

6. (Gesetz Nr. XIX von 1998)

In einem Mordfall wurden die Voraussetzungen der Untersuchungshaft durch die Gerichte 26mal geprüft. Die Gerichte von zweiter Instanz hielten die Beschwerden immer für unbegründet. Der Beschuldigte und der Verteidiger beriefen sich vielmals darauf, dass nicht einmal ein dringender Tatverdacht bestehe. Dagegen argumentierten die Gerichte siebenmal damit, dass eine Beweiswürdigung zum dringenden Tatverdacht nicht erfolgen könne. In einem der Beschlüsse hob das zweitinstanzliche Gericht sogar hervor, die erstinstanzliche Entscheidung folge der Rechtsprechung gänzlich. Der Angeklagte wurde in erster Instanz zu 20 Jahren Zuchthaus verurteilt.

Der Gerichtshof zweiter Instanz berichtete die Rechtsfehler des Urteils und sprach den Angeklagten frei, „weil ohne Zweifel nicht festgestellt werden konnte, dass der Täter der Straftat alleine der Angeklagte sein konnte.“ Die Kurie in dritter Instanz hielt den zweitinstanzlichen Freispruch für richtig und hob hervor, dass keine direkten oder indirekten Beweise mit der Tat des Angeklagten in Zusammenhang gebracht werden konnten. In den letzten beiden Entscheidungen tauchten die Einwände des Angeklagten und des Verteidigers zum Verneinen der allgemeinen Voraussetzungen der Untersuchungshaft immer wieder auf.

7. (Gesetz Nr. XC von 2017)

„Der Angeklagte ... beteuerte seine Unschuld detailliert. Das Landgericht weist diese Einwände zurück, weil die Beweiswürdigung in dem erreichten Verfahrensstand nicht möglich ist.“

Dr. József Stál

Die Problematik der Beweiswürdigung zum dringenden Tatverdacht

I. Das Wesentliche der Problematik: von der Untersuchungshaft im Allgemeinen

Nach Absatz 1 § 129 des Gesetzes Nr. XIX von 1998 über die Strafprozessordnung ist die Untersuchungshaft der richterliche Entzug der persönlichen Freiheit des Beschuldigten vor der rechtskräftigen Entscheidung. Ähnlich lautet auch § 296 des seit dem 1. Juli 2018 gültigen Gesetzes Nr. XC von 2017 über die Strafprozessordnung, aber ohne das Wort *vorläufige* zu benutzen.

Die allgemeinen Voraussetzungen der Untersuchungshaft sind: die Einleitung eines Ermittlungsverfahrens wegen einer Straftat, die das Gesetz mit Freiheitsentzug androht, sowie das Bestehen des dringenden Tatverdachts (und in der neuen StPO: oder die Erhebung der Anklage).

Auch das ungarische Verfassungsgericht setzte sich mit ihr schon mehrere Male auseinander. Es stellte z. B. fest: die Wahrscheinlichkeit der Schuld des Beschuldigten kann sich im Laufe der Beweisaufnahme erhöhen; von dem hinreichenden Tatverdacht über den konkreten Tatverdacht betrifft eine konkreten Person und über die zur Anklageerhebung nötigen Gewissheit bis zur eindeutigen Feststellung der Schuld.

In der ungarischen Rechtsprechung herrscht seit Jahrzehnten die Ansicht vor, dass die Beweise zur Entscheidung über die allgemeinen Voraussetzungen der Untersuchungshaft nicht gewürdigt werden dürfen. Ich halte diese Ansicht für falsch.

II. Die ungarische Regelung und Rechtsprechung

II.1. Das Gesetz Nr. XIX von 1998

Eine Prüfung des Gesetzes Nr. XIX von 1998 ist wichtig, weil während seiner Gültigkeit die Rechtspraxis zum Gesetz Nr. I von 1973 übernommen wurde und die Fortdauer dieser Praxis auch nach dem Inkrafttreten des Gesetzes von 2017 beobachtet werden kann.

Nach Abs. 2 § 6 konnte ein Strafverfahren nur gegen die Person eingeleitet werden, zu deren Last ein dringender Tatverdacht bestand. Abs. 2 § 129 bestimmte, dass die Untersuchungshaft nur dann angeordnet werden darf, wenn die Straftat mit Freiheitsentzug angedroht ist und legte die speziellen Haftgründe fest, während Abs. 2 § 136 die Aufhebung der Untersuchungshaft für den Wegfall ihrer Voraussetzungen vorsah.

Diese Vorschriften gingen nicht auf die Beweiswürdigung zum dringenden Tatverdacht ein, und wir sind auch nicht weiter, wenn wir die Vorschriften zu den Gründen des Beschlusses unter die Lupe nehmen.

Abs. 1 § 214 und Abs. 4 § 258 enthielten keine Vorschriften zur Beweiswürdigung. Das Gesetz Nr. XIX von 1998 enthielt betreffs der Gründe des Beschlusses zur Untersuchungshaft keinerlei Vorschriften. Deshalb habe ich die Ansicht für notwendig, die Vorschriften zu den Gründen des Urteils und des fallabschließenden Beschlusses seien *sinngemäß* anzuwenden, auch wenn diese Ansicht jeglicher gesetzlichen Grundlage entbehrt.

Eines der grundlegendsten Werke für die Rechtsanwender geht davon aus, dass das Gericht detailliert erörtern müsse, warum es die Untersuchungshaft für nötig halte, und hierbei die Beweise ausschließlich zu dem Zweck prüfen dürfe, ob der dringende Tatverdacht vorliege. Es dürfe aber die gegensätzlichen Beweise nicht gegenüberstellen, ihre Beweiskraft prüfen. Es dürfe den Haftbefehl nicht mit der Begründung aufheben, bestimmte Beweiskräfte hätten sich nach und nach geändert. Damit würde es die Beweise werten, was es nicht tun dürfe. Dieser Kommentar unterstrich seine Ansicht mit Gerichtsentscheidungen, die unter der Geltung des Gesetzes von 1973 getroffen worden waren. Er wies auch darauf hin, dass die Untersuchungshaft beim Wegfall ihrer Voraussetzungen beendet werden müsse, worauf er aber ausführlicher nicht einging.

Auch andere Werke hoben hervor, eine Beweiswürdigung zu den allgemeinen Voraussetzungen der Untersuchungshaft erfolge nicht.

II.2. Das Gesetz Nr. XC von 2017 (SIPD)

Die Untersuchungshaft ist eine der Zwangsmaßnahmen betreffs der persönlichen Freiheit, die an die Genehmigung durch den Richter gebunden ist. Sie darf angeordnet werden, wenn ein Strafverfahren wegen einer Straftat, die das Gesetz mit Freiheitsstrafe androht, im Gange ist, und der Beschuldigte dieser Tat dringend verdächtig ist oder gegen ihn Anklage erhoben wurde

(Abs. 1 § 276. Punkt a). Aufgrund Abs. 3 § 279 Punkt a muss sie beendet werden, wenn ihre Gründe nicht mehr vorliegen.

Andere Vorschriften des Gesetzes befassen sich mit den Gründen des Gerichtsbeschlusses, ohne aber eine Beweiswürdigung vorzuschreiben oder zu verbieten (Abs. 5 § 451, Abs. 2 § 478, Abs. 7 § 451.).

Diese Vorschriften gehen nicht auf die Beweiswürdigung zu den allgemeinen Voraussetzungen der Untersuchungshaft ein. Dennoch heben alle Kommentare hervor, dass eine Beweiswürdigung nicht erfolgen könne und stützen sich fast ausnahmslos auf Gerichtsentscheidungen, die noch unter der Geltung des Gesetzes von 1973 zustande kamen.

III. Gerichtsentscheidungen hinsichtlich der Beweiswürdigung zu den allgemeinen Voraussetzungen der Untersuchungshaft

III.1. Entscheidungen zum Verneinen der Beweiswürdigung

1. (Gesetz Nr. I. von 1973)

Der Beschuldigte und sein Verteidiger beriefen sich in ihren Beschwerden darauf, dass der Beschuldigte dem Finanzbeamten kein Geld geben konnte, weil er sich zur Tatzeit nicht im Inland befand. Sie fanden, dass der dringende Tatverdacht nicht vorliege.

Das Gericht in zweiter Instanz hielt die Beschwerden für unbegründet und stellte fest, dass die Feststellung des dringenden Tatverdachts ohne die Würdigung der Beweise erfolgen müsse. Zu seinem Vorliegen müsse keine Sicherheit bestehen, es genüge eine Wahrscheinlichkeit, dass eine Straftat vom Beschuldigten begangen worden sei.

2. (Gesetz Nr. XIX von 1998)

„Die Beweiswürdigung, die Prüfung der Begründetheit der Anklage ergeben keinen Grund zur Aufhebung der Untersuchungshaft, sind also in der Vorbereitung der Hauptverhandlung ausgeschlossen.“

3. (Gesetz Nr. XIX von 1998)

„Es ist nämlich nicht die Aufgabe des erstinstanzlichen Gerichtes in dem jetzt erreichten Stand des Verfahrens, die Beweise zu würdigen. Die in dem Schreiben des Verteidigers